

dit que, no veient llum per enlloc, es podia suposar que tingués el mateix origen que el seu sinònim o sigui l'ár. *dábba* cast. *aldaba*, i així ho repetí l'*AlcM* i Moll en el *Supl. Cat.* al *REW*; de manera que M.-L. acabà per donar entrada a la idea en el *REW*, 2455a. Em semblava a mi, quan llegia la nota de Tallgren, que això era obeir massa cegament a la guia semàntica, i després vaig continuar amb la impressió que tots ells, aclucant els ulls a tota explicació fonètica concreta, es llançaven simplement a una etimologia, per dir-ho així, de gallina cega o campaneta-laning-ning: car tothom callava, com fent el distret, davant una explicació dels sons. Tanmateix, en l'embranchida de la troballa de nombrosos arabismes en català, i impressionat per l'exemple de M.-L., vaig acabar per obsessionar-me jo mateix a cercar un camí o altre de salvar la idea, i així arribava a imaginar una fantàstica metàtesi de *dábba* en **bad̄da*, idea que vaig exposar breument en el *Butlletí de Dialectologia Catalana* xxiv, 53-54; allí mateix feia ja algunes reserves i aviat vaig començar a dubtar d'una metàtesi de tipus tan estrany, de manera que en el *DCEC* (1, 375) ja en parlava en to de fort dubte i invitava a esperar la redacció del meu diccionari etimològic català.

Les objeccions que ara hi veig són tan fortes que obliguen a descartar definitivament la idea: 1) no hi ha en la vasta documentació de l'àrab hispànic i medieval, ni en la del català, cap agafador per a aquesta forma metatètica; 2) si fos això esperàvem trobar algun cas, sigui de *balda* en castellà i portuguès, sigui de la forma *aldaba* en català: al contrari l'una exclou radicalment l'altra, com a mots heterogenis, sense res en comú, i amb un descabdellament molt més limitat del cast.-port. *ald(r)aba*, el que escau a un arabisme; el nostre *balda* ha pres una volada semàntica i derivativa molt més gran, i fóra ja sorprenent el mer fet d'un arabisme tan pollent en el Rosselló des de principis del S. xiv.

3) Els paral·lels que indicava jo l'any 1937 per a aquest tipus de metàtesi, fallen en llur major part (a penes a alguna variant local i discutible en parlars magrebins): l'etimologia paral·lela que postulava per a *raixa* sembla infundada; el cast. dial. *arzolla* < ár. *al-lauza* (Espinosa, *Arc. Dial.*, p. 95) no és comparable, (car ací hi ha metàtesi de *al·lorza* en *arzolla* en castellà (originada potser, abans de l'accent, en el col·lectiu *arzollal*) però manca l'estranyesa màxima de la transformació de *dabba* en **bad̄da*, o sigui que la geminada *bb* se simplifiqui i al mateix temps es dupliqui la simple *d*, ultra canviar de lloc.

4) Tampoc no feia una afirmació prou exacta en dir que *ld* surti normalment de *dd* com vaig escriure llavors: el grup *ld* surt de vegades, això sí, tot ell, d'una *-d* simple i final (o quasi final) de l'àrab, a causa de la pronúncia d'aquesta consonant aràbiga com una espècie de lateral emfàtica, que ens descriuen per a diverses llengües semítiques, però quan la *dd* és geminada no sembla que el matís lateral es fes sentir, car llavors el resultat sembla ser *t* o *d* senzilles: recordem els casos de *atarezana*, *taracena*, *adobe* 'cadena'

i d'altres; al capdavant en *aldaba* i semblants, és ben possible que es tracti d'una restitució de la forma *al-*, no assimilada, de l'article.

5) Finalment, fins i tot si concebéssim la metàtesi en qüestió com a possible, és inversemblant que un mot aràbic derivat d'una arrel que significa 'cloure, serrar = fer dens', viva en àrab i amb altres representants hispano-àrabs, egipcis, etc. (Dozy, *Suppl.* 11, 1, i *Gloss.*, 96; Lane, s. v.), s'hagués pogut apartar de la seva família sofrint una violenta deformació fonètica que no es documenta enlloc per a aquest mot ni per als altres membres de la seva arrel.¹⁵

DERIV.: *Baldell* [*AlcM*]; *baldella* (*BDC* xx, 155); *baldelló* [«fayl lo b. ni forrellat et són les portes trencades», a. 1373, Miret, *Templers* i H., 556; 'falleba', eiv., Pz. Cabrero; Sanelo 1, 36v^o2]; *baldavelló* (Alcoi) per encreuament amb el cast. *aldabilla*, usat ja a uns 20 km. d'allà, a Villena. *Baldamenta* (*BDC* xx, 155). *Balder*. *Baldet* 'Cardós i Ferrera per a 'dent del pany'; i veg. supra, 1 *AlcM*); *baldeta*; *baldilla*; *baldillar*; *baldó* [1650, Torra; amb variant *bauló* a Eivissa, Pz. Cabrero]; ara bé 'baldó' es diu *piu* a Menorca (Moll, *Misc. Alcover*, 452), d'on l'encreuament *biuló* que és tan estès a Mallorca (*AlcM*); d'aquesta s'extragué el derivat regressiu *biula*, propi d'Artà (*AlcM*): jo mateix també vaig sentir-la només allà, i com que allí hi ha un top. *Pla de ses Biules* o *ses Bitles*, sembla que hi hagué alhora contaminació del mot *BITLLA*, i de *biula* ('ventositat poc sensible', derivat de *viular* 'tocar el violí'), usat en el *Llibre de Tres*; *biulany* mall. De *baula*: *baulada*; *baulat* [1450, Sóller, *AlcM*, on *baules* ha de ser err. tip. per *baulats*]. *Baldufell* (*BDC* xx, 157; *DFa.*); altra acc. mall. (*AlcM*); *baldufella*. Podria ser que Guienne *baudourn* «tortoir, bâton pour serrer la corde d'une bête de somme» (*TdF*) sigui un antic derivat del nostre mot, comparable a l'arag. *baldorro*. *Embaular* 'encadenar, lligar' men.: «d'aquestes composicions, de ses que'n solen dir *codolades de greu-me-sab*, se'n coneixen algunes --- més que *codolades* (perquè de tals no tenen es metre), son relacions de rima *embaulada*» «es taverner amolla a s'aixeta, i la tanca quan an es got li falta un dit per esser ple. I *embaulen* eixa conversa mano-mano: —Mestre he demanat un got de vi, i no me'l donau ple», «tal vegada la codolada mai es estada una relació curta, un tir, una bassetjada; sinó un enfilai de tirs, un *embaulament* de bassetjades», Camps Merc., *Folk. Men.* 1, 178n.; 333; 21.

Entrebaular mall. 'lligar entrançablement', 'estructurar' molt usat per AMAlcover (*BDLC* 1, 141, 311; VIII, pp. iii i 2; x, 13); *entrebaulament* 'connexió, coherència' («l'entr. i la solidesa de les idees d'En Balmes», ib. vi, 125).

CPT.: Evidentment *Carrer de Girabaldes* a Solsona deu venir de la broma que els feien de fer-los sonar les baldes cada vespre.

¹ M'ensenyaven un pou muntanyenc «que es tanca casi en *balda*» en aquelles muntanyes pobres d'aigua. — ² A l'Arieja, en la zona muntanyosa, en la forma diminutiva, masculina (*baudèl* a Prat 'for-